

BLIŽŠE KO
CHRISTU

VIII.

CENA 50 hal

č. 14

Napisał Jan Peja, Lastomir.

Počlivosc.

Lacinske slovo honor u našim jazyku telo znači, jak česc, pocta, viznamenane, dostojnosć, čestne meno a podobne. Slovo honor mame i u našim zemplinskim jazyku. Malo bi telo značic jak toto slovo lacinske, ale viznam toho slova še už kus premenil. Dněška v živim jazyku zemplinskim slovo honor telo znači jak picha, alebo herdosc. Kedz čujeme okolo sebe dněška hutorec, že ten alebo onen člověk je barz honorni, to telo znači, že je kus herdi, pišni a že sebe trime na velo pred ludzmi. Viznam a zmišel lacinskoho slova honor u nas najlepši vijadri slovo počlivosc.

Co je počlivosc?

Počlivosc jest oceňene alebo priznane, dačijich dobrich vlasnosti.

Počlivosc še zaklada na priklad na mudrosci, na znaņu, na učenosci, na nadanosci, na virečnosc, na moci, na krasoce, na zdravju, na bohactve, na visokim postaveņu, na vznešenosci, na zakonitim rodze a podobne.

Pravo na počľivosc.

Každy čľovek ma pravo na svoju počľivosc tak, jak sebe to zasluži. Ľudze žiju v spoločnoscoch, to jest, schadzaju še občas; jeden s druhim ma daco roboti. Zato veľo na tim zaleži, že jaki posudok jeden čľovek o druhim ma. Každy čľovek chce mac u druhoho počľivosc. Naš posudok, už či v mišľenkoch ľem a či i zo slovami vipovedzeni o počľivosci druhoho muši buc dobri; dokedi še nepřešvečime o opaku. Počľivosc u každoho čľoveka še zaklada na dačim inšim.

Mame všelijake dari, podľa milosci, chtora je nam dana, abo prorocťvo podľa meri viri, — abo urad na posluhovaňe — abo kto uči, na učeně — kto napomina, na napominaňe — kto rozdava, na uprimnosc — kto je predstaveni, na horľivosc — kto preukazuje milosrdenstvo, na vešelosc. Laska naj je bez pretvarovaňa... S lasku bratersku še vospolok milujce... U počľivosci še vospolok predbehujce. (Ku Rim. XII., 6—10.) Tedi každý čľovek ma pravo na svoju počľivosc.

Aľe i každý umartí ma pravo na svoju počľivosc.

Šicke okolnoscí, potrebne ku počľivosci, su i pri umartich. Jich duši su bezsmertne, žiju daľej. A kedi čľovek žije, tedi barz še ušiluje, žebi tota jeho počľivosc bula čím dluhšej

zachovana. Zato hrich proci spravodlivosci uražic počlivosc daktorocho umartoho. Umarti nepotrebuje nateľo počlivosci, jak živi, zato je menši hrich uražic joho počlivosc, jak u žijucoho išče človeka, no i tak veľoraz je to smertel'ni hrich.

Neľen jednotlivi ľudze maju pravo na svoju počlivosc, ale i tak zvane osobi moralne, to jest spoločnosci, jak na prikľad radi nabožen-ske, klaštori, obce, krajini, štati a podobňe.

Počlivosc je vzacni majetok, s chtorim sebe možeme ziskac dočasne i večne majetki. Veľo na tim zaleži, že jak ľudze o nas zmišľaju a co o nas hutorja. Počlivosc je veľki talent od Boha. Bo kto u ľudzi ma počlivosc, ma na nich veľki vľiv a može jich pohnuc ku dobro-mu. Chtori u ľudzi nema počlivosc, ľudze nič nedaju na joho slovo a dumaju sebe na toto stare lacinske prislovko: „Medice cura te ipsum,“ to jest: „Ľekaru vihoj še perše sam.“ Ta šak bez počlivosci aňi nit radosneho ži-vota, ani pravdzivej blaženosci. Jak može buc ščešľivi ten, na chtorocho druhi s opoveržeňom patra? (Galusa.) Veľoraz taki človek, chtori nemal ani halera, dakedi, prišol ku peňežom i ku majetku, že až i druhi mu maľi co za-vidzec. A to ľem zato, že mal počlivosc. Poč-livosc jest tedi prameň, z chtorocho vychadza majetok dočasni i večni. Bo kto ma počlivosc u ľudzi, ten še i vecej ušiluje vejse rendešni život, jak taki, ktori tej počlivosci nema. — Co

skurka na jabluku, to jest počlivosc človeka. Kedz skurka je neporušana, vitrime jabluko i do roka; ale kedz ho orežeme, zapsuje se. Tak i dobre meno sluzi človeku na zachovanie statočnosci. (Diez.) Chlapci každi dzeň veľike huncuvstva robja. Ale na nedzeľu, alebo na šveto maju nove šmati, ta zato se otrimuju i porjadne se chovaju. Tak samo je i s tim človekom, chtori ma počlivosc. Kedz ju nema, ta se o ňu ani nestarja, ba ani porjadni život nevedze. Ale ten, chtori ju ma, ten už sebe ju sce i na dalej potrimac, ta zato statočne žije a na sebe merkuje.

Mame se strimovac, co uraža počlivosc.

Ani sami dobre nežname, jak veľku škodu druhomu možeme zrobie s tim, že dopuščime se dajakej urážki na joho počlivosci. Barz veľo od takoho človeka ukradňeme, s tim našim jazikom.

Wiliam Šekspir dal svomu Othellovi toti slova do ust: „Dobre meno muža i ženi, moj drahi paňe, najvlastnejším drahokamom jich duši je. Chto ukradne pečeženku, ukradne šmece. Je to daco — nič. Bulo moje, je joho a bulo otrokom tisícim. Ale tot, chto ukradne odo mne dobre meno moje, ukradne to, co ho neobohaci a me spravdzi chudobnim urobi.“

1. Osočovaňe, pomluvaňe.

Osočovaňe i pomluvaňe možeme nazvac jednim slovom ohvarjaňe. Ohvarame tedi, kedz o druhim hutorime veci caľkom ňepravdzivi, vidumani, faločni, abo ľem častočňe su pravdzivi, aľe zveličeni.

Veľo še ohvara najčestijše zo zavisci, z pomsti, abo že bi druhim virvac chľib. Velkosc hricha ohvarki še meri vedľa škodi i krivdi зробenej bližnemu. Taki ohvaračni jaziki znižovali ščesce ne jednej dzivki abo parobka pred samu svad'bu; na nič priveli caľi familii. To už bars češki hrichi.

Pes breše, či treba abo ňetrebа. Von pokuše dakoho, chtoroľo mi akurat ňemal pokušac. Pes naj breše, na to je stvoreni. Aľe čľovek nič na to stvoreni, žebi narušoval počľivosc jeden druhoho. Čľovek ňema brechac.

A jednak ňespokojni i zavistľivi ľudze brechaňom rozbivaju najľepšich pracelov i samo manželstvo. Jest veľo takich manželstv, v chtorich mladi manžel i manželka mohli bi bars ščesľivo žic, aľe vše znajdze še čľovek, chtori medzi nich šturi nos i rije, až rozbije, co sam Pan Boh zľučil. Hore takomu čľovekovi! Dakedi to robi sama mac, ocec, chtorim še ňepoľubilo, že sin vľzał totu i totu, ňesceja ju u sebe i ňeboja še ani ciganstva, ľem žebi ňevestu z domu vibili. Šak i Pan Boh jich vibije z ňeba.

Keby ľudze znali, že jak veľkeho hrícha še dopuščaju takimi klebetami, isce bi nikda ani usta ňeotvorili. No zaslepeni sebe povedaju: „Tak šak ľem kuščeko pohutorime i pobešedujem; šak ľem co pravda — bo hrích ohvarac.“ Ale jak už še začne ľem tak kuščeko hutoric, to až kajac še treba nad takim ňešćescom i bešedu, chtora ho narobila. Mlin meľe, muka budze, jazik meľe, bida budze.

Francuški spisovateľ piše: Ja vidzel, jak najpočlivejši ľudze buľi caľkom znivočeni prez ohvaraňe. Dumace, že nit podlej zlobi, strašneho ciganstva, chtore bi dajaki podleji zo zaľubu ňerobili? Zpočatku ľem slabi šepot poľetujuci nad samu žemu, jak lastovička pred burku, cichučko, šepoče, šćeboče a predze rozšivajuci otraveni slova. Jakiška usta to pozberaju a cicho, cichučko do ucha na pravo, na ľevo. Zlo postalo, vono vikluči, rozľiza še, začne už i chodzic a hlašňe od ust do ust šatuje.... Paľe: Ohvarka še vicahňe, zasiči, naduje še, zmohutňeje. Viruci še skokom, zrichľuje svoj ľet, zňepokojuje, nameta še, tarha, hartuši, bliska a hrimi, stava še spoločnim vikrikom, stava še verejnim zlim posudkom.“

Veľo ľudzi ohvarjaju ľem preto, že bars ľubja veľo hutoric. Voni su podobni veľkim pecom, v chtorich skoro bars veľo dreva zhorí. V totich ľudskih pecoch sušedi i poznati horja.

Sv. Augustin.

Sv. Augustin scel zabranic, abi pri jedzeņu jeden druhoho ňeohvarali. Preto napisal na veľkej desce nad stolom: „Heť ztadzi ohvarjači, chtorich jazik vinovat počlivosc ňepri tomnich nivoči. Pri tom stole še ňedovoľi, ľem ňevini rozhovori.“

Raz začalo še pri jedzeņu ohvarac. Svati stanul i povedzel, že muši abo od stola odejsc abo vikalic toti slova.

Pokojna šmerc.

Duchovník Ballay z Liona umiral. Jeden z joho pracelov še ho opital: „Čom Vi taki spokojni v tej chvíli, kedi treba Vam pojavic še pred Bohom?“

Umirajuci na to: „Zato mi taki spokojni, bo ja nikda nič planoho ňepovedzel o svojim bližnim.“

Recept na zli jazik.

Kedz scece daco hutoric, poveda jeden svati, podumajce na vahavosc, s chtoru otvirace svůj bugiľar. Kedz už mušice placic, merkujece, žebi sce ani o filer vecej ňěvidali. Tak še spravujce pri svojej bešedze: Buccc vahavi ku slovom. Kedz už treba hutorec, merkujce, žebi sce i slova vecej ňeprehutoreli.

Ňedopuščaj svojim ustom, Źebi na hrich privedŹi tvoje celo, abi Źe Boh Ňerozhnival na reči tvojo i na zkazu Ňeprivid skutki tvojich ruk.“ (Kaz V. 5.)

NaŹledki ohvarok.

ManŹelka Putifarova scela na Ňečisti hrich zvejse mladoho Jozefa. Kedz Ňescel buc jej po voŹi, tedi u svojoho muŹa ho obviŇila, Źe ju scel na hrich zvejse. Tak Źe dostal Jozef do cernici. (I. MojŹ. 39.) To je osočovaŇe; to jest faloŹne veci tverdzie a doŹvečovac o druhim. Źidzi podobnē obviŇili Isusa Christa u Pilata. Osočovali ho, Źe narod buril, Źe povedal, Źe daŇ Ňetreba placie. (Luk. 23. 2.) A co sebe mame podumac o takich podlich Źudzoch, ktorí nateŹo su prez haŇbi, Źe napišu i pismo do Ameriki, abo indzej muŹoj a opišu joho Źenu tu v kraju, chtora vo počŹlivosci Źije. Pričina toho moŹe buc Źem ŹehkomiŹelnosc, zavisc, pomsta, abo nevďzečnosc. Taki osočovateŹ naraz dopuŹča Źe dvoch veŹkich prestupkov. PerŹi raz cigaŇi a druhi raz ni voči počŹlivosc, to jest majetok druhoho. Tot, chto za chriptom, to jest potajomki, Źkodzi na počŹlivosci druhomu, podoba Źe hadu. Jak had kedz uŹčipŇe potajomki, o nič menej tot, kto tajŇe Źkodzi. (Kaz. X. II.) David starozakonni hutori o takich Źudzoch: „Hadzi jid maju na piskoch svojich.“ (Psalm XIII. 3.)

Tu vidzime smutni ovoči ohvarok: nevini Jozef še dostal do cernici. Isusa zasudili na šmerc. Veľo ňevest še naplakalo i nabidovala za toti pisma do Ameriki...

Češko hriši, kto zo zaľubu slucha veľki ohvarki.

Von maje tot isti hrich, jako ohvarač. Laticinske prislovko hutori: Kto melči, zda še prisvečovac. Preto treba ohvarača napomenuc, abo odejsc, abo choč smutnim okom pokazac, že taka bešeda nam ňe mila. Ohvarač oheň zaklada i sluchač dreva doklada i tak oheň utrimuje. Bars rado še daco i doloži. Kedz na prikľad ženi beru na jazik ňepritomnu osobu, jak usilovne i bistro každa rozdumuje i hľeda, co bi doložila. Kedz už nič ňezna jakoš češko jij padne, že zna meŋcj, co druhi.

To veľka chiba. Ňe dokľadac na oheň ohvarok, aľe hašic joho treba. Obracic reč na inšij predmet. Postavic še za ohvaranu zo slovami: šak mi šicki jednaki a podobne. Ohvarač še pomerzi, može začne na tebe i kričec, aľe ti maš zasľuhu pred Bohom i čiste sumeňe. „Ňe bulo bi ohvarača, kedz bi ňe bulo posluchača,“ povedal sv. Ignac. A sv. Bernard podotika: „Ňechcem rozhodnuc, chto vecej zasľuhuje na trest, či uražajuci bľižňoho abo sluchajuci taki uražki. Ja nachadzam ľem tot rozdil: perši ma dľabla na jaziku a druhi v uchu.“ Sam Isus Christos nas napomina:

„Perš viň kol z oka svojho a potom pať, žebi ši viňal šmece z oka bratovoho.“ (Luk. 6. 42.)

Svata pravda, že vidzime običajne chibi druhich, aľe svojo nit. „Ohradz s cirňom ucha svojo a ustom svojim sprav dzvere i zamki.“ (Sir. 28. 28.) Svati Bernard hutori, že osočovaňe (ohvaraňe) je trojnasobni meč, chtori odnim uderom zrobi tri veľki rani: zrani toho, komu odbira še počlivosc, vecka toho, kto ohvara i na koňec sluchača.“

Daktori rozumňejši uznaju, že to podla vec rušac počlivost bližňoho vedľa zasadi: ňerob druhomu, co ňesceš, abi vun tebi robiľ. Zato sami ňezačinaju ohvarac, aľe, jak počuju ohvarki takoj pribehnu, stavaju blizše i blizše, sluchaju z tajnu škodoradoscu, jak bližňoho trepu i deru slovami. Doma, žebi nihto cudzi ňečul šicko za šorom rozpovedaju, že co še stalo i hutorelo. Može i doda: „Tak mu trebalo.“ Može tebi še vidzi, že tot čľovek nič plano ňehutoril, aľe pred Panom Bohom joho duša je vinovata učascu na osočovaňu. Darmo bi še opravdal: „Bože dobri, šak ja i slovka planoho nikda o nikim ňehutoril.“ No dobre, aľe sluchal ohvarki i popod nosom še kuščok i pošmal i poradoval še bidi druhoho. Ľem kebi zme vše merkovali na tichučki hlas sumeňa, chtore nas varuje pred sluchaňom ohvarok.

Daľeko horše robja tajni ohvarači, chtori druhich popichuju do ohvarok tim, že privedu

reč na dajaku osobo z umislom zlim, abi ju druhi ohvarali. Sami nezačinaju, žebi z toho nebulo pravo, abo dajaki neprijemnosci, abo sami neupadli v nevažnosc; šak ohvarača še každy boji i nim pohordžuje. Preto taki začínaju i chvalíc na oko abo braníc dajaku osobo i potom še bars raduju, že počuju opak, nadavki, posudzovaňe i odsudzovaňe. Može zvonka še jakobi čudovali, neverili, aľe popravdze su spokojeni. Tot dopušča še češ-koho hricha v mišlenkoch svojich i ma i cudzi hrichi, ľebo svodzi druhich na ohvarki.

Češko hriši, čhto bez přičini podožriva.

Na prikľad duma, že joho sušed kradňe, aľe nema k tomu žadnoho dokazu i je pre-svečeni, že to ľem von sušed robi i nikdo inši. Često ženi podožrivaju, že jim druha mľiko odobrala, povražila, aľebo že všelįak plano robja.

Take podožrivaňe je češkim hrichom, bo mi zme povini o každyd dobre mišľec, dok še nepřesvečime, že je plani.

Čhto podožriva običajňe to dajak vijavi i zpravi bližňomu veľku bolesc. Vo sv. Pismi, v knizi Job čítame, jak tot spravedľivi muž veľo cerpel bez svojej vini. Přišľi ho navščivie praceľe i misto povzbudzeňa dumali napered ľem u sebe, že Job muši buc dajaki veľki hriš-nik. Tim zhřišli podožrivaňom. Vec začali

jomu na oči vimetac, žebi še priznal i tak joho strašne zarmucili. (Job 4.)

Samoho sv. apoštola Pavla jakiška pohani podozrivali, že to dajaki vrah, lebo vidzeľi jak bars jidovita zmija okrutila še mu okolo ruki. Tak čitame vo skutkoch apoštol'skich hlava 28.

Podobne našo ľudze bars lahko podožrivaju: idze dzecko k pervomu sv. prinimaňu, zrobi se mu plano, ta už šicki dumaju, že še nedobre spovedalo. Dachto zachoruje, ta doraz še zdohaduju, že pre jaki hrich Pan Boh ho tak potrestal. Ani nedumaju, že takim podožrivaňem hriša.

Jak še človek može zmilic, ukazuje nasledujuci prikklad:

Zlatnik mal statočného učňa. Raz u škare pri joho posceli našol dva drahi kamiňki. Doraz dumal, že učeň je dajaki živan; nabil joho i vihnal. Poznejši še presvečil o nevinosci učňa, lebo sam vidzel, že kamiňki nošila do škari straka, chtoru trimal v dome. Až pak vidzel, jak čežko ubližil učňa. (Spirago: Prikلامي.)

Pametaj slova Isusa Christa: „Nesudzce i nebudzece sudzeni.“ (Luk. 6, 37.)

Sv. Gregor Nazianski hutori: Chto sam nít zli, tot nemišľi zle o druhich. Plani človek rad veri, že druhi su plani jak von sam. Olovo rozpuščene dostaňe podobu nadobi (sosuda), do chtorej še vľiva.

Tak to i s človekom. Kedz ma dobri zdravi žaludok, stravi išče i češko ztraviteľni

veci. Kedz ma žaludok zapsuti, potom i najlepše jedzeňe premeni na neztraviteľnu hmotu, chтору treba zo žaludku vipumpovac, žebi človek nezahinuť. Podobne dobrí šicko na dobre vikladaju i trimaju a plani i dobre na plane obracaju.

Sv. Anselm hutoril: Radše se scem klamac, kedz o zlich dobre dumam, jak bi mi mal smišlec zle o dobrich. Sv. Toma Akvinski vse radše trimal človeka za dobroho jak za podloho. Raz mladši mnich scel toho učenocho dajak prevesc. Pribehnul do joho chižki, dze von se učil i skričel: Paľe, vol leci. Svati mimovolne popatril na oblak i tedi mnich začal se serdečne smjac, že jak se žart podaril. Sv. Tomaš joho napomenul: „Brat, ja skorše uverim, že vol ľita, jak že bi ti se pociganil.“ Tot svati povedzel išče i to: „Chto o zlich ľudzoch dobre zmyšľa, ňerobi krivdu, aľe chto o dobrich zľe дума, tot jich krivdzi.“

Krašne učí sv. Francišok Salezki, že na tot sami skutok možno patric zo sto rozličnich stran. Laskava duša predpoklada vse to najlepše, ňelaskava to najhorše. Už davno sv. Pavel napisal: „Laska ňemišľi nič zloho.“ (I. Kor. 13. 5.)

Sv. Karol Boremejski jako kardinal se vozil v Rime v paradnom kočú. Sv. Filip Neri to jemu vitikal. Nato sv. Karol poprosil sv. Filipa, žebi si ku nemu sednul na koč na joho mesto. Sv. Filip priňal pozvaňe, aľe zaraz po-

čul prudki bolesti. Až tedi obačil, že v šedadle su zabiti klinci špicami do hori i na nich sv. kardinal sedzel.

Sv. Francišok Saleskij raz jako biskup prišel na kazeň do chramu. Nepoznali joho. Kňaz prave nakazoval, že biskupi bars paradni šati nosja, že Isus Christos tak nechodzil. Po kazni svati biskup pošol do sakristi za kazatelom napomenuc joho, že se nesveči tak nakazovac; že biskupi pod paradnim šatom možu skrivac kajucnoc i pokoru Christovu. Na to odril svoj plašč i pokazal, že nosi na cele hrubu košulu z koňskich vlasov, chtora jomu neprestani bolesci zapričiňovala.

Kedz vidziš dakoho šumnijše oblečenoho, nedumaj doraz, že to veľki paradoš i herdi člověk.

Vo všeobecnosti vibivaj z hlavi šicki podľi dumki na bližňoho svojho. „Naj nichto neduma v šerdcu svojom daco zloho proci bližňoho svojho.“ (Zach. 8. 17.)

Sv. Josef, ochranca Isusa Christa, uči nas svojim prikladom, že co mame robic, kedz plani mišľi o bližnich pchaju še nam do hlavi. Von išče nežnal tajomstva vopločeňa Sina Božoho i preto, moh podožrivac svoju sv. Obručnicu Preč. Divu Mariu z veľkoho hricha, kedz zbačil, že Vona stala še Matku. Ale sv. Josef neopovažil še zľe dumac o tak sv. osobe, ale zdohadoval še, že tuť idze o dace nadprirodzenoho. Ne to, že ne odsudzil svoju sv.

Obručnicu, aľe i sebe trimal za ńedostojnoho Jej spoločnosti i preto Ju scel tajno prepuscie. Tak še veľo tim trapil i rozdumoval i hlavńe pital Pana Boha o švetlo i radu. Ta Boh jomu poslal anhela, cħtori joho poučil, že Precħista Ďiva Maria začala z Ducha svatoho.

Rob i ti tak. Dumaj: Ľemam prava sudzie bľižńoho. Može pred Panom je dobre, co še mi vidzi zľe. Modľi še, že bi i tebe Pan Boh ošvicil, že bi ši ńepodožrival bľižńoho.

„Jeden je Sudia mohij spasti i pohubiti; ti že cħto jesi osužďajaj druħa.“ (Jakob 5, 12.)

Potupovańe.

Potupovańe zaleži v tom, že bľižńomu povime v oči daco take, co joho ponižuje pred druhim, abo stavi do planoho švetla. To še može zrobie slovom abo znakom. Možeme urazic osobu samu pritomnu do oči, abo i osobu ńepritomnu na prikľad, tim, že roztorhame jej obraz.

Tak bars čežkoho hricha še dopuščaju toti, cħtori na pr. nivoča obrazi svaticħ, kresti i tak podobńe. Pan Boh ďakedi už na mešce pokaral takich ruħačov.

Potupovańom bľižńoho možeme še dopuščie i čežkoho hricha. „A kto povi svojomu bratovi blazen, zasľužení budze pekelnoho ohńa.“ (Mat. 5. 22.) Slovo blazen ńcoznačuje jako u nas ľem ńerozumnoho, hlupoho ěloveka;

aľe bezboŹnika, i to je  ezka nadavka zasluŹe-
na po slovom Isusa Christa na peklo. Prav-
da, kedz dachto sam  e otreka veri,  emodľi
 e, ruha  e Panu Bohu, i svatim, do cerkvi  e-
chodzi, tot sam  e robi bezboŹnikom i za-
sluhuje na to meno.

 im vek u dostojnosc ma potupovana osc-
ba, tim vek im hrichom je potupova e. Jaki ka
Semej potupil carja Davida, prozival joho mu-
Źom  abla i metal za nim kami ami. Sin Da-
vida Salomon poz nej i Semea zasudzil na
 merc.

Źidzi vo svojej zlobe i ľi tak daľeko,
 e opovaŹiľi  e z evaŹac samoho Isusa Christa.

 epotupuj nikoho, bo kaŹdi  ľovek je
obrazom BoŹim.

Jest i  e jeden sposob potupova a:

Vi miva e abo u  ipa na re .

ZaleŹi v tim,  e dakoho pred druhime
ha bime i poniŹujeme slovom abo znakom.

 itame ve sv. Pismi,  e rozpustni Źidovski
 hlapci  e vi mivaľi z proroka Elizea,  e bul
holohlavi. Za tresc vibehľi z ľesa dva medvedzi
i roztorhaľi rozpustnikov.  e slobodno nikda
na Źobrakov i kalik s po mi kami kri ee: „Ti
 ľeptuch! Ti chromto !“ a podob e, aľebo jich
napodobie chrama om. To nikda  epreba  svo-
jim dzecom.

Rozumna macir.

Moravski kňaz Kosmak spomina, jak u nich na valaše chodzil dakedi šašeni židzik, polonahi s mehom na chrepce. Dzeciska behali za nim, kričali, višmivali joho. Mac toho kňaza patrila na moment s neľuboscju na tich malich lingarov, aľe kedz jeden z nich až blatom šmaril za žobrakom, už ňe scerpela. Skočila medzi chlapcov i rozdavala flacki, jak koho lapila. Dzeci poucekali dze chtore. Ňe o dľuha prišla mac jednoho z bitangov cela poburena: „Kuma, chto vam dal pravo moho chlapca uderic?“ Macir Kosmakova na to: „Prebač, ja še omiľila.“ „No a...“ prervalala jej bešedu sušeda. „Čakaj, ľem až dokonču,“ kaže mac Kosmaka. „Ja še omiľila. Ta flacka patri la ňe chlapcovi, aľe tebe. Ti še na nim dacoho dočekaš!“ Uražena še išče vecej pohňevala i vikrikla: „Šak ľem ti merkuj, že bi ši svojo dobre vichovala!“ „Ja merkuju, i kodz druhi mi jich zopsuju, ja na tom vini ňeponesu.“ S tim i rozišli še.

Višmivaňe druhich za jich vadi ňemožno prebačic dzecom, tim menše starim. Chto zato može, že dachtori čľovek še narodzil s chibu, že chrame, ňevidzi dobre, ňema virečnosci, že joho rodiči buľi chudobni a podobňe. Šak von už ma dose svoho kresta. Prečo joho išče zvekšuješ pošmiškami i grimasami. Takı ušči-

pačni bešedi bars krajaju šerdco. Keľo še potajomki zato naplače doma s familiu. To veľki hrich tak šc vešmivac.

„Rana, zroblena batohom, ochabi pruhi (hurki), aľe uder jazikom, drobi kosci...“ (Sir. 28. 21.) Parobci še biju s nožami a ženi s jazykami. Co vecej boľi?

Na potechu pošmivanim kažu, že i Macere Božskej še višmivali i zo samoho Isusa Christa a prave pri Joho najveksich bolescoch. Prebač i ti višmivačom. Pomodľi še za nich! Ne budz tak ňerozumni, že bi si pre nich ani do chramu Božskoho ňepošol.

Otkrivaňe tajnich veci.

Ňe slobodno šicko povedac, co zname. Prozrazovaňom tajnich veci možeme še dopuscic i bars čežkoho hricha.

Najostrejši muši zachovavac tajnosc kňaz o tom, co še doznal vo sv. spovedzi. Von muši radše šmerc precerpec, jak zaradic to, co počul vo sv. spovedzi. Aľe i verjaci su povini melčac o tom, co kňaz jim hutoreľ pri spovedzi. Preto nikomu ňehutor, jaku pokutu ši dostal, co še tebe kňaz pital, jaku radu dal. O tom šickim maš zachovavac hluboku tajnosc, jinakše zhrišiš, i kňazovi možeš veľo ubľižic. Tiž každy, chto čul spovedz druhoho, abo našol johu hrichi spisani, povini prisňe o tom melčec.

Dakedi už spravedlivosc i laska k bližňomu žada trimac v tajnosci, co bi poškozilo druhim.

Na prikklad jakis parobok pri vojsku musil ležec vo špitale, lebo se zapsul. Nichto o tom nič nežna, chiba joho kamarat z toho samoho valalu. Jak visluha vojsko, pridu domu, i scu se ženic. Parobok kedis zapsuti, ale chtori už calkom vizdravel, vibrat sebe mladu i onedluho ma buc vešele. Medžitim joho kamarad deš labnul, že nežna, co budze z toho manželstva, kedz mladi buľ zapsuti. Chir o tom skoro dołeci i do ucha otca mladej. Von se prezna i dozna, že joho buduci žec buľ vo špitale na taku chorotu. Zlik še toho i mladomu spovedzel. Išce jomu dal znac, žebi mu do domu nevkrečil.

Kamarat, chtori prezradil totu tajnu, jednal nerožvažne, že to vilabdal. Take veci prezradic, je samo o sebe čežkim hrichom. Von mal to povedzec otcu duchovnomu na fari, žebi si dal mladoho zavolac i pital od ňoho lekarske visvedčeni. Nebulo treba to roztrubic.

Daľej su tajnosci, chtore sme obicali potrimac. Čežkosc hricha i tu zaviši od toho, že či vo veľkej a či v malej veci tajnosc nepotrimeme. Kedz sme prišľubili dakomu, že to, alebo ono neprezradime ňikomu, to veru musime potrimac. Kedz i tak prezradzime, neľem, že sami svoju počlivosc psujeme — že doveru ku sebe ničime, — ale i hrich mame.

Ale za to su take okolnosti, kedi toti prišlubene tajnosci, mame bez obavi vijavic. Na priklad, robi jeden sluha u dajakoho pana. Sluha prilapi chlopa, gazdu z valalu, koji chodzil občas kradnuc zarno z panovej komorki. Pan nezna, ze chto to kradne a preto se pita sluhi, ze kto to bul. Sluha zna, ale se ujima povedzec, bo prilapenomu gazdoj obecal, ze na noho nevivola. Gazda, ze bi bul bizovni v tom, ze ten sluha na noho nevivola — bo haŋba bi bula velka, ze von gazda kradne — obecal sluhoj polovku z toho, co ukrad.

Pan sklada na sluhu, ze to von kradne zarno. Sluha se zlekne a tedi vivola.

Či dobre zrobu tot sluha? — Ta tak mal sluha postupovac. Od prilapenoho gazdi nič prijmac nemal. Bo kedz prijimal, tedi i von bul živan. Nič nemal prijac a kedz se pan pital joho, ze či nezna, kto to kradne, doraz mal smelo povedzec, choč bi pan joho ani nepodožrival.

V takich tajnoscoch predstavenomu a sudcovi vse mame povedac pravdu, choč sme i obekali totu istu vec v tajnosci potrimac. To zato, bo tota tajnosc bi mohla velo škodi daku komu zapričinić. Kedz tajnosc tota na škodu nebudze nikomu, tedi ju zachovac mušime pod cerchu hrića.

Trece tajnosc su tajnosci z uradu. Na priklad uradnik nešmi rozpravjac šicko to, co v uradze se koŋči. Podobne i lekar nešmi

nikomu rozpravjac, že tot, alebo onen človek ma taku, alebo taku chorobu. Keby uradnik tajnosci uradne bez príčini prezradzal, moh bi s tim veľiku škodu zrobie tomu uradu, alebo štat u podobne. Tak samo i lekar, keby prezradzal chorobi druhich, bars veľa škodi bi ľudzom narobil. Preto i jeden i druhi muša svojo tajnosci zachovac a bez važnej príčiny neprezradic.

Kto bližňomu na počľivojsci uškodzil, je prisne obovjazani škodu napravie.

Same perše ma počľivojse napravie tak, že odproši toho, koho uražil, kedz to še stalo ľem medzi štimi očami, alebo s odvolaňom, kedz uražil dakoho verejne. Tedi muši odprošic i odvolac. Totu svoju povinnojsc ma znac i bez toho, žebi še mu vo svatej spovedzi pripominala a nakladala. Okrem toho šicki škodi, chtore v tejto veci povstali, dakomu ma ma vynahradzic. Kedz napriklad zrobie zo svojim jazikom dakomu škodu na pejesto korun, tedi tito pejesto korun muši tomu človeku sam vinahradzic.

Sv. Francišek Salezki povedal: „Ktokoľvek zlomišielne zľechčoval dobrí chir bližňoho, je obvjazani ku vynahradzeňu, chtore podľa rozličného ubľižeňa je rozlične.“ Kedz dakomu zrobime do cela ranu z nožom, to še dosc, kedz nož vicahňeme, ale mušime i ranu samu za-

hojic. Prave tak ňe dosc, kedz prestaŇe Ňe ubliŇovac na poĉlivosci na dobrim mene bliŇňoho, aľe Ňe muŇi zrobena Ňkoda napravie a vynahradzic. A tu jest tota najĉeŇŇa vec. Lehko jest prestac v ubliŇovaŇu, aľe o veľo ĉeŇŇi jest Ňkodu vinahradzic — bo ĉasto treća na to i peŇeŇi a najvecej veľkoho sebezapreŇa. A veľoraz i ŇemoŇne je Ňkodu caľkom napravie a nahradzic. Lehko jest polamac peĉac, aľe ĉeŇko jest ju nazad popravic, Ňebi Ňebulo na Ňej poznac, Ňe vona Ňebula naruŇena. I na papiru Ňe lehko spravi dajaki fľak s tintu, aľe ĉeŇko ten papir caľkom viĉiscie, Ňebi na Ňim caľkom Ňebulo poznac ten fľak.

Kto Ňesce napravie druhomu Ňkodu na poĉljivojsci, ten aŇi vo spovedzi ŇemoŇe dostac rozriŇeŇe od hrichov svojich.

ĉeŇka to vec, aľe muŇi Ňe to zrobic — prijsc ku tej osobe, ktoru sme uraŇili a povedac jej prosto, Ňe sme ŇerozdumaŇe hutorili, Ňe sme jej ukrivdzili, Ňe sme Ňe miľili, Ňe sme Ňe klamaľi a podobŇe. A to Ňe muŇi stac pred timi istimi osobami, pred chtorimi sme Ňe tej uraŇki dopuŇĉili.

ĉeŇka naprava.

Jedna Ňena raz priŇla ku svatomu Filipoj z Neri v Rime i priznala Ňe, Ňe vona bars veľo ohvarjala druhich. Pitala poradu, jak bi mala svoju chibu napravie. Svati Filip same perŇe

začal jej vypravjac o tim, že jaku veľku škodu ona narobila tim, chtorich poohvarjala. Žena ale nescela toto uznac, že vona take veľke škodi narobila. Vše povedala, že to ľem malučkosc. Na to jej svati povedal: „Za odpuščeňe hrichov totu pokutu budzeš mac: Ic na pľac a kup sebe jednu kurku. Vežmij ju na ruki a choc z ňu po šickcih ulicoch. Jak budzeš ijsc, tedi vše po kus pirja vitarhuj a rozmetaj po draže. Jak si toto už zrobila, pridzeš nazad ku mňa a ja ci povim, co daľej budzeš mac išče zrobie.“ — Žena zrobila całkom tak, jak jej bulo povedano i vracila še nazad, že co jej išče povi. Svati Filip jej poslušnojsc barz pochvalil; vecka jej rozkazaľ ijsc znovu po tich ulicoch a žebi jedine každe jedno piročko nazad pozbirala a jomu priňesla. Žena odpovedala: „Otče, ta šak to ňemožľiva vec, žebi ja toto pirje nazad mohla pozbirac, bo viter jich rozňis na šicke strani!“ Svati odpovedal: „Tak jak viter rozdul pirje na šicke strani, podobňe še stava i z ohvarjaňom. Osobi, ktore toti ohvarki čuľi, rozešli še na šicki strany, rozňešli jich zo sobu; ňemožu še toti ohvarki nazad pozbirac.“ — Tak žena sama prišla na to, že isce bars veľo škodi druhim vona narobila zo svojimi ohvarkami. (Spirago: Anecdotes.)

Zahlavok a kameň.

Jeden učiteľ katechizmu povedal svojim školárom: Predstavce sebe, že dakto vezme jeden zahlavok, viňeše ho na visoku turňu, rozpare ho a visipe šicko pirje; pirje še rozľeci na šicke strani. Vecka, predstavme sebe, že ten človek sce nazad toto pirje pozbirac do toho zahlávka. Či bi to moh zrobie? — Ne! Von bi vidzel, že to je nemožľiva vec. — Prave tak to jest s ohvarkaŕmi. Kedz raz ohvarki višli od dakoho, už nazad jich sčahnuc ňehodzen. Jedno slovo, chtore ľehko vijdze z ust, aňi tri pari koňi nazad ňeucahňu. Kedz idze človek prez blato, isce dakus toho blata na ňim ostaňe priľepeno. Bo choč bi ohvarjač i scel chodzie od jednej osobi ku druhej, žebi odvolal to, co povedzel, preči caľkom akuratňe to ňikda zrobie nemože.“

Učiteľ pokračoval daľej: Ja často vidzel, jak od kameňa, kedz še šmari do vody, robja še kruhi (koľesa) na verchu vody. Perše maľucke a vecka vse vekše a vekše. Prave tak to jest i s ohvarjaňom. Ohvarjač povi vec ľem jednej osobe; aľe von šmaril kameň do vodi, bo joho sľišateľ toto rozňeše na šicki strany šveta, a vse dakto daco ku tomu išče kus prida zo svojoho. Či sce dzeci vidzeľi dakedi, jak še toti kruhi na vodze robili? — Dzeci na to odpovedali šicke, že vidzeľi. Tedy učiteľ pokračoval: „A vecka, jak toti kruhi buľi veľike,

že došahli až i kraj vodi pri brehu, či sce vidzeli, jak še začali scahovac ku štedku na toto mesco, zkadzi predtim višli? A či sce vidzeli, jak i tot kamen sam nazad z vodi višol...? Isce i toto sce vidzeli?“ Dzeci odpovedali, že take daco išče nikdy nevidzeli. Učiteľ jim vecka dodal, že isce toto vidzec nemohli, ani neuvidza, bo to je nemožliva vec. — Tak pitne to je i z ohvarjaňami. To, co še raz rozešlo, nazad še nemože pozbirac — nemože še całkom napravic. (Spirago: Anecdotes.)

Barbarosova pomsta.

Uražki na počlivojsc i často pridu draho. — Manželka slavnoho čisara německoho Fridricha Barbarosi raz navščivila talijanske mesto Milano, ktore vtedi bulo barz slavne. Obivatele mesta ulapili vzňešenu osobu, položili ju šedzec na somara s tvaru obracenu nazadok ku chvostu i tak vedli ju priz ulice i urážali ju. Kedz še o tim dočul čisar Barbarosa, z veľkim vojskom še puščil ku tomu mestu. Bul zli jak ľev a za poldruha roka toto mesto oblihal s vojskom svojim. Odrezal od mesta vodu i nič nedovoľil do mesta privejsc. Hlad a smed nakonec donutil obivateľov, že še poddali. Šicki obivatele mušeli potom kračac spred čisara zo štrangom na šiži, na znak toho, že sebe zasľužili buc obešenimi za taku veľiku urážku, jakej še dopuščili na čisarovnej. Chlo-

pi mušeli išče i meč mac zavešeni na šiji na znak toho, že zaslužili sebe, žebi jim hlavi poodcinac. Vojsko z mesta mušelo zbraňe odovzdac a vojsko čisarovo dostalo povoleňe mesto virabovac. Nakoňec opevňeňa buľi zňivočene a muri okolo mesta zburjane. Potom Barbarosa mesto ochabil. — Toto je udalosc z hištoriji, aľe to iste še stava v meňšom meritku v našom každodzennom živoce. Preto ľudze še maju chraňic od urážok. (Spirago: Anecdotes.)

Biskup pošľe pre ohvarjanoho.

Daskelo panov raz obedvalo vjedno s biskupom. Pri stole jeden z hoscov začal rozpravjac o jednej nepřitomnej osobe takim sposobom, jaki biskupovi akurat ňebul na dzeku, aňi druhim panom. Žebi ucichnuc toho ohvarjača, biskup zavolal sluhu a nahlas mu rozkazoval privejsc osobu, o ktorej še tu začalo tak rozpravjac. Ohvarjač bul caľkom bez sebe, kedz to čul i pital biskupa, žebi zavolal nazad sluhu i obecal, že vecej aňi jedneho slovka o cudzej osobe nebudze hutoric. Tak še i stalo. (Spirago: Anecdotes.)

Co nas ma strimovac od ubľižovaňa bľižňomu?

Isus Christos povedal: „Ňesudzce, a ňebudzece sudzeni.“ (Maftej VII, I.) „Ňesudzce

a nebudzece sudzeni; neosudzujce a nebudzece odsudzeni.“ (Luka VI, 37.)

„Z jaku meru vi merjace, z taku i vam budze namerjano.“ (Maftej VII, 2.)

„Lem jeden je Zakonodarca a Sudca; ale ti chto, že sudziš bližňoho?“ (Jak. IV, 12.)

„Chto ši ti, že sudziš cudzoho služobnika?“ (Ku Řim. XIV, 4.)

„Chto druhoho uraža, budze už tu na žemi potrestani od Boha. Običajne zascihne ho tu dajake neščesce, do jakoho scel uverhnuc svojoho bližňoho.“

„Mužovi jazikatomu nepovodzi še dobre na žemi.“ (Psalm 139, 12.)

Prislovko hutori, že chto druhomu jamu kope, sam do nej padne.

„Ohvarjači nebudu vladnuc carstvom Božim.“ (I. Kor. VI, 10.)

Preto sami mame še ušilovac nadobudnuc sebe počljivojse a dobre meno u druhich ľudzi.

To še staňe, kedz svojo dobre skutki i verejňe koname, a svoju počlivosc chraňime, kedz ju dakto napadnul. Spasiteľ sam žada od nas, žebi sme dobre skutki verejňe robili. „Tak naj švici vašo švetlo pred ľudzmi, žebi vidzeli dobre skutki vašo a velebili Otea vašoho, ktori je v ňebi.“ (Maftej V, 16.)

Kedz verejňe koname dobre skutki, tedi najlepši hajime svoju počlivosc a dobre meno,

(I. Pet. II, 12.) — Starajme se o dobre meno
nelem pred Bohom, ale i pred ludmi. (2. Kor.
VIII, 21.) — Samosobu se rozumi, ze nesmime
mac umisel lubic se lem ludzom, abi sme buli
od njih chvaleni; bo insak zaplatu od Boha
nedostaneme. (Matfej. VI, 2.)

Kto porjadne zije, ten se nepotrebuje ani
bac, ze druhi mu poclivosc znica, bo zas ju
dostane nazad. Ale ten, kto vedze plani zivot,
jak raz ztraci poclivosc, ten ju nazad tak leh-
ko uz nedostane. To je tak, jak z vlasami.
Kedz jich i calkom ostrihame, preci narošnu
nam nove vlasi — ba isce lepsi rošnu. No
kedz se vlasi povitarhuju i s koreňami, tedi
uz nazad nikdi nevirošnu.

Na zakončne sebe zapamatajme slova od
Msgre Jandi: Pri príležitosti ohvarjaňa na-
šledujme tri džvirata. Kedz nas ďabol pokušu-
je na ohvarjaňe, budzme cichi jak riba. Kedz
dakto pred nami začne ohvarjac, ucekajme
het jak zajac. Kedz čujeme, že nas ludze
ohvarjaju, zo šercom a duchom povznešme
se ku Bohu jak lastovička a u Ňoho hľedajme
pocechu a pomoc proci zlostnim jazikom a
planim ohvarjačom.

Kedz o druhich hutoric žadaš,
ne po chiboch jich se taž,
ale jich krasne cnosci
pozoruj a jich sebe važ.

Ľisce stromu — reč je ľudska,
ovoce je skutkov rod,
ňesudz strom ľem podľa ľisca,
čekaj, jaki budze plod.

(Mudroslov.)

**S odobreniem i blahosloveniem Pravitelstv Eparchii
Mukačevskoj i Prjaševskoj. † Aleksander. 30. IX. 1937. † Pavel.**

„Blizše ko Christu“, religijni uvahi. Vichodzi ňepravideľne. Cena jednoho sešitu 50 halerov. Vidavatel Exercični dom v Hlučične vo Slezku, telefon Hlučičin 33. Počt. šparkasa č. 39.556. Vedze O. Musil Č. sv. Izb., Michalovce. Odpovedni redochtor Jan Miekisch v Hlučične. — Pečatala Typia, Mor. Ostrava.

K nakvejším trestom Božím, chtonimí Pan Boží kara i tresce náš kraj, je že dopuseil na nas salvišov i sobutnikov i všelijaki inšaki viri. Salviši i taki podobni su glupši jak volí. Voľovi hutoriš: „Vista!“ i pojdze na levo. Skrikneš na ňoho: „Heffa!“ i pojdze na pravo.

Salvišovi hutor, co sceš, von vše svojo meľe. Naučil še paru stiškov zo sv. Pisma i duma sebe, že zjedol šicku mudrosc. Šaleni mu verja. Rozumni člověk zna, že salviši zbiraju to, co luterani i kalvini davno vibluli. Šicki jich glupstva opakuju.

Dobre poučene o salvišoch dava knižočka: „**ZA SV. VIRU.**“ Totu knižočku naj sebe každi přečíta. Stoji 1 Kč.

V mnohich cerkvoch maju obrazi Matki Ustavičnej pomoči. Ani ňe znaju, že jaki poklad maju. Obraz Matki Ustavičnej Pomoči je z najvecej rozšírenich i najčudotvornejších obrazov Bohomacere. Povodni obraz sochraňaju otcí misionare Redemptoristi v Rimu. Sama Prečista Bohorodica scela, abi tot obraz bul viloženi v jich cerkvi.

Redemptoristi beru sebe tot obraz všadze, dze zakladaju novi monastir.

V mnohich monastyroch Mati Božska črez tot obraz visluchuje zazračnim sposobom modlitbi svojich dzecoch.

Vecej o tom obraze še dočítaš v knižočke

**„ČUDOTVORNÍ OBRAZ MACERE USTAVIČNEJ
POMOČI“.**

Knižočka stoji 70 filerov.

Šicki toti knižki možeš sebe obštelovac na adresu: Monastyr OO. Redemptoristov, Michalovce.

Či ti sceš znac, či su čorti, peklo, či i teraz su l'udzi bisnovati posedli, či su vražki, jak še proci nich branic, dze treba hledac pomoc, kec statki hiňu, jaku silu ma modl'itba i posveceni veci? Prečitaj sebe knižočku:

HOSC Z PEKLA

Koštuje l'em 50 filerov. Daktori še bali ju kupovac, l'ebo ñe znaju, že co v nej je.

„Slovjanski apostoli“ tak še vola druha knižočka pisana po zeml'inski i po ruski, Vona ce pouči. že kto buli toti zasluženi muži, chtori nam prinesli viru i obrad greckokatolicki.

Svati Kirill a Meftodij, naši slovjanski apostoli zasluhuju, abi každi z našich jich poznal i uscil.

Kup totu knižočku i daj prečitac totim, chtori za svoj ruski obrad še haňbja. Vel'ku sl'užbu zrobi grecko-katolickemu obradovi, kto bi totu knižku pokupil i choč i rozdal druhim. Ñe narikajce, že „ruska vira“ hiňe, al'e pomahajce rozširovac taki knižočki jako je

SLOVJANSKI APOSTOLI

i otvorice mnohim oči. Knižočka koštuje l'em 50 filerov.

Sce chori? Trapi vas daco? Scece sebe vyprosic dajaku vel'ku milosc? Konajce sebe devjatnicu k sv. Gerardovi. Devjatnica to znači: modl'ic še ku tomu svatomu za 9 dňov.

Tot svati tak velo pomaha v druhich krajoch. Francuski i talianski noviny prinosja každoho mesjaca vel'o pripadov zazračnich uzdraveň na primluvu svatoho Gerarda. Blizše poučeňe da ci knižočka:

SV. GERARD.

Cena 1'50 filerov.